

רמב"ם הלכות תרומות פרק א

3

הלכה א

(א) התרומות והמעשרות אינן נוהגין מן התורה (ב) אלא בארץ ישראל, בין בפני הבית (ג) בין שלא בפני הבית, (ד) ונביאים (ה) התקינו שיהיו (ו) נוהגות אפילו (ז) בארץ שנער (ח) מפני שהיא סמוכה לא"י ורוב ישראל הולכין ושבין שם, (ט) * והחכמים הראשונים התקינו שיהיו נוהגות אף בארץ מצרים (י) * ובארץ עמון ומואב (יא) מפני שהם (יב) סביבות לא"י.

הלכה ב

(יג) ארץ ישראל (יד) האמורה בכל מקום היא (טו) בארצות שכיבשן (טז) מלך ישראל (יז) או (יח) נביא (יט) מדעת רוב ישראל (כ) וזהו הנקרא (כא) כיבוש רבים, אבל יחיד מישראל (כב) או משפחה או שבט שהלכו וכבשו (כג) לעצמן מקום (כד) * אפילו מן הארץ שניתנה לאברהם (כה) * אינו נקרא א"י (כו) כדי שינהגו בו כל המצות, (כז) * ומפני זה חלק יהושע ובית דינו כל א"י לשבטים אע"פ שלא נכבשה (כח) כדי שלא יהיה כיבוש יחיד כשיעלה כל שבט ושבט (כט) ויכבוש חלקו.

הלכה ג

(ל) * הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה (לא) ואחלב (לב) וכיוצא בהן אע"פ שמלך ישראל הוא ועל פי בית דין (לג) הגדול הוא עושה (לד) אינו כא"י לכל דבר ולא כחוצה לארץ לכל דבר (לה) כגון בבל ומצרים, (לו) אלא יצאו מכלל חוצה לארץ ולהיותן כא"י לא הגיעו, ומפני מה ירדו ממעלת א"י מפני שכבש אותם (לז) קודם שיכבוש (לה) כל א"י אלא נשאר בה משבעה עממים, ואילו תפס כל ארץ כנען (לט) לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות (מ) * היה כיבושו כולו כא"י (מא) לכל דבר, (מב) והארצות שכבש דוד הן הנקראין סוריא.

הלכה ד

* סוריא (מג) יש דברים שהיא בהן כא"י (מד) ויש דברים שהיא בהן כח"ל, (מה) והקונה בה קרקע כקונה בא"י (מו) לענין תרומות (מז) ומעשרות ושביעית (מח) והכל בסוריא מדברי סופרים.

הלכה ה

(מט) * כל שהחזיקו עולי מצרים (נ) ונתקדש קדושה ראשונה (נא) כיון שגלו (נב) בטלו קדושתן, שקדושה ראשונה לפי שהיתה (נג) מפני הכיבוש בלבד קדושה לשעתה (נד) ולא קדושה לעתיד לבוא, כיון שעלו בני הגולה (נה) והחזיקו במקצת הארץ (נו) קדושה קדושה שנייה (נז) העומדת לעולם לשעתה (נח) ולעתיד לבוא, (נט) והניחו אותם המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים ולא החזיקו בהם עולי בבל כשהיו ולא פטרום מן התרומה והמעשרות כדי שיסמכו (ס) עליהם עניים בשביעית, * ורבינו הקדוש (סא) * התיר בית שאן מאותם המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל (סב) והוא נמנה על אשקלון ופטרה מן המעשרות. +/השגת הראב"ד/ ורבינו הקדוש התיר בית שאן וכו'. א"א לא התיר רבי אלא מעשר ירק ופירות האילן שהן מדרבנן אף בא"י. +

הלכה ו

נמצא כל העולם לענין מצות התלויות בארץ נחלקת לג' מחלוקות, (סג) א"י, (סד) וסוריא, וח"ל, וא"י נחלקת לשנים, כל שהחזיקו עולי בבל (סה) חלק א', וכל שהחזיקו עולי מצרים בלבד חלק שני, וח"ל נחלקת לשנים, ארץ מצרים ושנער ועמון ומואב המצות נוהגות בהם (סו) מד"ס ונביאים, ושאר הארצות אין תרומות ומעשרות נוהגות בהן.

הלכה ז

(זא) * אי זו היא ארץ שהחזיקו בה עולי מצרים, (זב) מרקם (זג) שהוא במזרח א"י (זד) עד הים הגדול, (זה) * מאשקלון שהיא לדרום א"י (זכ) עד עכו (זכ) שהיא בצפון, (זט) * היה מהלך מעכו לכזיב כל הארץ שעל ימינו (עה) שהוא מזרח הדרך הרי היא בחזקת ח"ל (עו) וטמאה משום ארץ העמים (עז) ופטורה מן המעשר (עה) ומן השביעית, (עט) עד שידוע לך שאותו המקום מא"י, וכל הארץ שעל שמאלו שהוא מערב הדרך, הרי היא בחזקת א"י (פ) וטהורה משום ארץ העמים (פא) וחייבת במעשר ובשביעית, (פב) עד שידוע לך שאותו מקום ח"ל, (פג) וכל ששופע ויורד מטורי אמנום ולפנים א"י, מטורי אמנום ולחוץ ח"ל, (פד) * והנסים שבים רואין אותן * כאילו חוט מתוח עליהם (פה) מטורי אמנום (פו) ועד (פי) נחל מצרים, (פח) מן החוט ולפנים א"י, מן החוט ולחוץ ח"ל, (פט) וזו היא צורתה.

הלכה ח

(צ) * מהיכן החזיקו עולי בבל, (צא) מכזיב ולפנים כנגד המזרח, (צב) * ומכזיב ולחוץ עד אמנה והיא אמנום (צג) ועד הנהר והוא נחל מצרים לא החזיקו בו (צד) וכזיב עצמה (צה) לא החזיקו בה.

הלכה ט

אי זו היא סוריא (צו) מא"י ולמטה כנגד ארם נהרים וארם צובה כל יד פרת עד בבל כגון דמשק ואחלב וחרן ומגבת וכיוצא בהן (צז) עד שנער (צח) וצהר הרי היא כסוריא, (צט) אבל * עכו חוצה לארץ כאשקלון (ק) והם תחומי א"י.

הלכה י

(קא) * עכו"ם (קב) שקנה קרקע בא"י (קג) לא הפקיעה מן המצוות אלא (קד) הרי היא בקדושתה, (קה) לפיכך * אם חזר ישראל (קו) ולקחה ממנו (קז) אינה ככיבוש יחיד (קה) אלא מפריש תרומות ומעשרות (קט) ומביא (קי) בכורים (קיא) והכל מן התורה (קיב) כאילו לא נמכרה לעכו"ם מעולם (קיג) ויש קנין לעכו"ם (קיד) בסוריא להפקיע מן המעשרות (קטו) ומן השביעית (קטז) כמו שיתבאר.

הלכה יא

(צב) * וכן פירות שביעית שיצאו למוצאי שביעית (צג) בתבואה וקטניות (צד) * ואילנות הולכין אחר עונת המעשרות, (צה) והפרגין והשומשמן והאורז והדוחן (צו) * ופול המצרי (צז) שזרעו לזרע אחר גמר הפרי, (צח) והירק (צט) אחר לקיטתו.

הלכה יד

(ק) פול המצרי (קא) שזרעו לזרע בששית (קב) ונגמר פרי קודם ראש השנה של שביעית, בין ירק שלו בין זרע שלו (קג) מותר (קד) בשביעית, ואם זרעו לירק ונכנסה עליו שביעית בין ירקו בין זרעו (קה) אסור כספיהי שביעית, וכן אם זרעו (קו) לזרע ולירק אסור.

הלכה טו

(קי) * עבר (קח) וזרעו בשביעית ויצא לשמינית אם זרעו לזרע בין זרעו בין ירקו אסור במוצאי שביעית (קט) כשאר הספיהים, ואם זרעו לירק הואיל ונלקט בשמינית (קי) בין ירקו בין זרעו מותר, זרעו לזרע ולירק זרעו אסור משום ספיהים (קיג) וירקו מותר. +/השגת הראב"ד/ עבר וזרעו בשביעית ויצא לשמינית וכו' עד וירקו מותר. א"א לא מצינו בזורע בשביעית שום היתר שהרי אמרו הנוטע והמכריך פחות מל' יום לפני ר"ה אסור לקיימן בשביעית והנוטע בשביעית במזיד יעקור ואין הולכין לא להנטות פרי ולא לגמרו אלא משהשריש בשביעית יעקור ואין הולכין אחר חנטה אלא בפירות האילן הישן ולא אחר גמר פרי אלא בספיהין שיצאו מאליהן ואי משכחת לה בנורעו לא משכחת לה אלא בשזרעו עכו"ם אי נמי במקומו' שהשביעית מדבריהם דאפשר דלא אמרינן בהו יעקור. +

הלכה טז

(קיב) * בנות שוח הואיל והן נגמרות (קיג) לאחר שלש שנים אם באו לעונת המעשרות (קיד) קודם ר"ה של שמינית הרי הן נאכלות בשנה שנייה מן השבוע (קטו) בתורת שביעית.

הלכה יז

(קטז) * הבצלים הסריסים (קיז) ופול המצרי (קיח) שמנע מהם מים ל' יום (קיט) קודם ר"ה, (קכ) ושל בעל שמנע מהם (קכא) ג' עונות לפני ר"ה (קכב) הרי אלו מפירות ששית, פחות מיכן (קכג) הרי הם כספיהי שביעית.

הלכה יח

(קכד) הדלועין שקיימן לזרע (קכה) אם הוקשו לפני ר"ה (קכו) ונפסלו מלאכול אדם (קכז) מותר לקיימן (קכח) בשביעית שהן מפירות ששית, (קכט) ואם לאו אסורין כספיהי שביעית, (קל) וכן הירקות כולן שהוקשו לפני ר"ה מותר לקיימן בשביעית (קלא) ואם היו רכים אסור לקיימן משום ספיהים, (קלב) אין מחייבין אותו לשרש את הלוף, אלא מניחו בארץ כמות שהוא, (קלג) אם צמח למוצאי שביעית מותר, ואין מחייבין אותו (קלד) לשרש את הקנדס (קלה) * אלא גוזז בעלין ואם צמח למוצאי שביעית מותר.

הלכה יט

(קלו) * לוף של ערב שביעית וכן בצלים של ערב שביעית (קלז) הקיצונים (קלה) ופואה (קלט) שנגמרו לפני שביעית מותר לעקורן בשביעית (קמ) בקרדומות של מתכת, (קמא) ואין בזה משום עבודת הארץ.

הלכה כ

(קמב) * הבצלים שירדו עליהם גשמים בשביעית וצמחו כל (קמג) זמן שהעלין שלהן ירוקין (קמד) הרי אלו מותרין, (קמה) ואם השחירו הרי הן כנטועין בארץ ואותן העלין (קמו) אסורין משום ספיהין, ובין כך ובין כך (קמז) הבצלים עצמן בהיתרן (קמח) עומדין.

הלכה כא

(קמט) בצל (קנ) שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית (קנא) * רבו גידוליו על עיקרו (קנב) העלו גידוליו את עיקרו (קנג) והותר הכל (קנד) הואיל ושביעית אסורה ע"י קרקע כך (קנה) נטילתה ע"י קרקע. +/השגת הראב"ד/ בצל שעקרו בשביעית וכו' עד והותר הכל. א"א בירושלמי לא עשה ר' אבהו מעשה אלא במרוכנים פירוש מרוכנים הטי נא כך תרגום ארכיני כען כלומר מעקלין הצואר שלהן שלא יגדלו וכיון שעשה כן גלה דעתו דלא ניחא ליה בגידוליהן ואם גדלו אותן גדולין מותרין ומבטלין את האיסור ואי לא אסורין דמינה ניחא ליה וכנטועין לכתחלה דמו. +

הלכה כב

(קנו) הפירות (קנז) שיוציא האילן בשביעית (קנח) * לא יאספם כדרך שאוסף בכל שנה שנאמר ואת ענבי נזירך לא תבצור, (קנט) ואם בצר לעבודת האילן (קס) או שבצר כדרך הבוררים (קסא) לוקה.

הלכה כג

וכיצד עושה תאנים של שביעית (קסב) אין קוצין אותן במוקצה אבל מייבשן בחרבה, (קסג) ולא ידרוך (קסד) ענבים בגת אכל /אבל/ דורך הוא (קסה) בעריבה, * ולא יעשה זיתים בבית הבד, (קסו) אבל כותש הוא ומכניס לתוך בד קטן ביותר וטוחן בבית הבד ובקוטב ומכניס לבד קטנה, (קסז) וכן בשאר הדברים (קסה) כל שיכול לשנות משנה.

הלכה כד

(קסט) * מצות עשה להשיט (קע) כל מה שתוציא הארץ בשביעית שנאמר והשביעית תשמטנה (קעא) ונטשתה, (קעב) וכל הנועל כרמו (קעג) או סג שדהו בשביעית (קעד) ביטל מצות עשה, (קעה) * וכן אם אסף (קעו) כל פירותיו לתוך ביתו, (קעז) אלא יפקיר הכל (קעח) ויד הכל שוין (קעט) בכ"מ (קפ) שנאמר ואכלו אביוני עמד, ויש לו להביא לתוך ביתו מעט (קפא) כדרך שמביאין מן ההפקר, (קפב) חמש כדי שמן חמשה עשר כדי יין, (קפג) ואם הביא יתר מזה (קפד) מותר.

הלכה כה

אין שביעית נוהגת (קפה) אלא בארץ ישראל בלבד שנאמר כי תבואו אל הארץ וגו', ונוהגת בין בפני הבית (קפו) * בין שלא בפני הבית.

הלכה כו

(קפז) כל שהחזיקו בו עולי בבל (קפח) עד כזיב (קפט) אסור בעבודה וכל הספיהין שצומחין בו אסורין באכילה, וכל שלא החזיקו בו אלא

עולי מצרים בלבד שהוא (קצ) מכזיב (קצא) ועד הנהר (קצב) ועד אמנה, אע"פ שהוא (קצג) אסור בעבודה בשביעית, * הספיחין שצומחין בו (קצד) מותרים (קצה) באכילה, (קצו) ומהנהר ומאמנה והלאה מותר בעבודה בשביעית.

הלכה כז

(קצז) סוריא אע"פ (קצה) שאין שביעית נוהגת בה מן התורה גזרו עליה (קצט) שתהיה אסורה בעבודה בשביעית כארץ ישראל, (ר) כדי שלא יניחו ארץ ישראל וילכו וישתקעו שם, (רא) * אבל עמון ומואב ומצרים ושנער (רב) אע"פ שהם הייבות במעשרות מדבריהם (רג) אין שביעית נוהגת בהן.

הלכה כח

(רד) * עבר הירדן שביעית נוהגת בה (רה) מדבריהם, וספיחי סוריא ועבר הירדן (רו) מותרין באכילה, (רז) לא יהיו ארצות אלו חמורין מארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים. +/השגת הראב"ד/ עבר הירדן שביעית נוהגת בה. א"א עבר הירדן מה היה צריך להביאו מק"ו הרי לא החזיקו עולי בבל וכן סוריא. +

הלכה כט

(רח) * עכו"ם שקנה בארץ ישראל וזרעה בשביעית (רט) פירותיה מותרין, (רי) שלא גזרו על הספיחין אלא מפני עוברי עבירה, (ריא) והעכו"ם אינן מצווין (ריב) על השביעית (ריג) כדי שנגזור עליהם.

הלכה ל

עירות ארץ ישראל (ריד) הסמוכות לספר (רטו) מושבים עליהם נאמן * כדי שלא יפוצו עכו"ם (רטז) ויבזו פירות שביעית.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד

6

הלכה א

אחד בית דין הגדול ואחד סנהדרין קטנה או בית דין של שלשה צריך שיהיה אחד מהן סמוך מפי הסמוך, ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים לאחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו, ואחד הנסמך מפי הנשיא או מפי אחד מן הסמוכין אפילו לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם.

הלכה ב

וכיצד היא הסמיכה לדורות לא שישמכו ידיהן על ראש הזקן אלא שקורין לו רבי ואומרים לו הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות.

הלכה ג

ואין סומכין סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלשה והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים כמו שביארנו.

הלכה ד

אין קרוי אלהים אלא בית דין שנסמך בארץ ישראל בלבד והם האנשים החכמים הראויין לדון שבדקו אותן בית דין של ארץ ישראל ומינו אותם וסמכו אותן.

הלכה ה

בראשונה היה כל מי שנסמך סומך לתלמידיו, וחכמים חלקו כבוד להלל הזקן והתקינו שלא יהא אדם נסמך אלא ברשות הנשיא, ושלא יהא הנשיא סומך אלא אם כן היה אב בית דין עמו, ושלא יהיה אב בית דין סומך אלא אם כן היה הנשיא עמו, אבל שאר החבורה יש לכל אחד מהם לסמוך ברשות הנשיא, והוא שיהיו שנים עמו שאין סמיכה פחות א משלשה.

הלכה ו

אין סומכין זקנים בחוצה לארץ ואע"פ שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל, אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך חוצה לארץ אין סומכין, ואין צריך לומר אם היו הסומכין בחוצה לארץ והנסמך בארץ, היו שניהם בארץ סומכין אותו אף על פי שאינו עם הסומכים במקום אחד, אלא שולחין לו או כותבין לו שהוא סמוך ונותנין לו רשות לדון דיני קנסות הואיל ושניהם בארץ, וכל ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ראוייה לסמיכה.

הלכה ז

יש לסומכין לסמוך אפילו מאה בפעם אחת, ודוד המלך סמך שלשים אלף ביום אחד.

הלכה ח

ויש להן למנות כל מי שירצו לדברים יחידים, והוא שיהיה ראוי לכל הדברים, כיצד חכם מופלא שראוי להורות לכל התורה כולה יש לבית דין לסמוך אותו וליתן לו רשות לדון ולא להורות באיסור והיתר, או יתנו לו רשות באיסור והיתר ולא לדון דיני ממונות, או יתנו רשות לזה ולזה אבל לא לדון דיני קנסות, או לדון דיני קנסות אבל לא להתיר בכורות במומין, או יתנו לו רשות להתיר נדרים בלבד או לראות כתמים וכן כל כיוצא בהן.

הלכה ט

וכן יש לסומכין ליתן רשות עד זמן ולומר לנסמך יש לך רשות לדון או להורות עד שיבא הנשיא לכאן, או כל זמן שאין אתה עמנו במדינה וכן כל כיוצא בזה.

הלכה י

חכם מופלא שהוא סומא בעינו אחת אע"פ שהוא ראוי לדיני ממונות אין סומכין אותו לדיני ממונות מפני שאינו ראוי לכל הדברים וכן כל כיוצא בזה.

הלכה יא

הרי שלא היה בארץ ישראל אלא סומך אחד מושיב שנים בצדו וסומך שבעים כאחד או זה אחר זה ואחר כך יעשה הוא והשבעים בית דין הגדול ויסמכו בתי דינין אחרים, נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים, אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע.

הלכה יב

בית דין שנסמכו בארץ ישראל ויצאו חוצה לארץ הרי הם דנים דיני קנסות בחוצה לארץ כדרך שדנים בארץ, שסנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ והוא שיהיו סמוכים.

הלכה יג

ראשי גליות שבבבל ב במקום מלך הן עומדים, ויש להן לרדות את ישראל בכל מקום ולדון עליהן בין רצו בין לא רצו שנאמר לא יסור

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק י

הלכה א

אין דין עגלה ערופה נוהג אלא בארץ ישראל וכן בעבר הירדן.

הלכה ב

עגלה ערופה בת שתי שנים או פחות א אבל אם היתה בת שתי שנים ויום אחד פסולה, ואין המומין פוסלין בה, ואעפ"כ אם היתה טריפה פסולה, כפרה נאמר בה כקדשים.

הלכה ג

כל העבודות פוסלות את העגלה כמו שפוסלין בפרה אדומה, שנ' אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול, ולמה נאמר עול מאחר שנאמר אשר לא עובד בה שהוא כולל העול עם שאר עבודות, שהעול פוסל בין בשעת מלאכה בין שלא בשעת מלאכה כיון שמשכה בעול טפח נפסלה אע"פ שלא חרש בה ולא עשה בה מלאכה ושאר עבודות אינן פוסלין אלא עד שעת מלאכה.

הלכה ד

כל מלאכה שהיא לצרכה כגון שפרש טליתו עליה מפני הזבובים אינו פוסלה וכל שהיא שלא לצרכה כגון שפרש טליתו עליה לנושאה פסולה, וכן כל כיוצא בזה, כמו שביארנו בהלכות פרה אדומה.

הלכה ה

אין עורפין את העגלה אלא ביום לפי שנאמר בה כפרה כקדשים, וכל היום כשר לעריפת העגלה, ואין עורפין שתי עגלות כאחת שאין עושין מצות חבילות חבילות.

הלכה ו

עגלה ערופה אסורה בהנייה ונקברת במקום עריפתה, ומשתרד לנחל תיאסר בהנייה אע"פ שעדיין לא נערפה, ואם מתה או נשחטה אחר ירידתה הרי זו אסורה בהנייה ותקבר.

הלכה ז

נמצאו עדיה זוממין הרי זו מותרת בהנייה, כיצד, כגון שאמר עד אחד אני ראיתי את ההורג ובאו שנים והכחישוהו ואמרו לו לא ראית והפרישו את העגלה והורידוה לנחל לערפה על פיהם ואחר כך הוזמו השנים הרי זו מותרת בהנייה.

הלכה ח

נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה תצא ותרעה בעדר, נמצא אחר שנערפה תקבר במקומה, שעל הספק באה מתחילתה, כפרה ספיקה והלכה לה, ואע"פ שנמצא הרוצח אחר עריפתה הרי זה יהרג שנ' +דברים כ"א ט' + ב ואתה תבער הדם הנקי מקרבך.

הלכה ט

הנחל שנערפה בו העגלה אסור בזריעה ועבודה לעולם שנ' אשר לא יעבד בו ולא יזרע, וכל העובד שם עבודה בגופה של קרקע כגון שחרש או חפר או זרע או נטע וכיוצא באלו לוקה. ומותר לסרוק שם פשתן ולנקר שם אבנים, שזה כמי שארג שם בגד או תפרו שאינה מלאכה בגוף הקרקע, לכך נאמר לא יעבד ולא יזרע, מה זריעה בגופה של קרקע אף כל עבודה שנאסרה שם אינה אלא בגופה של קרקע.

הלכה י

אנשי עיר קרובה שנתאחרו ולא הביאו עגלה ערופה כופין אותן ומביאין ואפילו לאחרי כמה שנים, שחייבי עגלה ערופה שעבר עליהן יום הכפורים חייבים להביא אחר יום הכפורים.

רמב"ם הלכות תרומות פרק ב

8

הלכה א
 (א) * כל (ב) * אוכל (ג) * אדם (ד) הנשמר (ה) שגידוליו מן הארץ (ו) חייב בתרומה, * ומצוה (ז) עשה (ח) להפריש (ט) ממנו ראשית לכהן שנאמר ראשית דגנך תירושך ויצהרך תתן לו, מה דגן תירוש ויצהר מאכל בני אדם וגידוליו מן הארץ (י) ויש לו בעלים (יא) שנאמר דגנך אף כל כיוצא בהן חייב בתרומות (יב) וכן במעשרות.

הלכה ב
 (יג) * הכרשינין (יד) אע"פ שאינם מאכל אדם (טו) הואיל ואוכלין אותן בשני רעבון (טז) חייבין בתרומה ומעשרות, (יז) הסיאה והאזוב והקורנית (יח) שזרען מתחלה (יט) לאדם (כ) חייבין במעשר (כא) וכן כל כיוצא בהן, (כב) * זרען (כג) למאכל בהמה אע"פ שנמלך וחשב עליהן לאדם כשהן מחוברין פטורין (כד) * שמחשבת חבור אינה כלום, (כה) * עלו מאליהן בחצר, אם היא חצר המשמרת פירותיה הרי אלו חייבין (כו) שסתמן לאדם (כז) ואם אינה משמרת פירותיה פטורה.

הלכה ג
 (כח) * זרעוני גינה שאינן נאכלים, כגון זרע לפת וזרע צנון וזרע בצלים (כט) וכיוצא בהן פטורים מן התרומה ומן המעשרות (ל) מפני שאינן אוכל אדם, * אבל (לא) הקצח (לב) חייב בתרומה ובמעשרות.

הלכה ד
 (לג) תמרות (לד) של תלתן ושל חרדל ושל פול הלכן (לה) * ושל צלף והקפריסין של צלף (לו) פטורים (לז) מפני שאינן פרי, (לח) * בד"א בשזרען לזרע אבל זרען לירק (לט) הרי אלו חייבים, (מ) וכן האביונות של צלף חייבים מפני שהן פרי.

הלכה ה
 (מא) כסבר (מב) שזרעה לזרע (מג) ירקה פטור מן התרומה ומן המעשרות (מד) זרעה לירק מפריש תרומות ומעשרות (מה) מן הירקות (מו) ומן הזרע, (מז) וכן השבת (מח) שזרעה לזרע (מט) ירקה פטור, (נ) זרעה לירק (נא) מתעשרת זרע וירק, ואינה מתעשרת (נב) זרין, זרעה לזרין מפריש תרומה ומעשרות מן הזרע ומן הירק ומן הזרין, (נג) וכן * השחלים (נד) והגרגר (נה) שזרען לזרע מתעשרין זרע וירק, כיצד מתעשרין לזרע ולירק שאם לקט הירק לאוכלו מפריש תרומה ומעשרות ואח"כ יאכל, וכשייבש ויאסוף הזרע שלו (נו) מפריש מן הזרע.

הלכה ו
 (נז) הירקות (נח) אע"פ שהן מאכל אדם אינן חייבין במעשרות (נט) אלא מדבריהן, לפי שנאמר במעשר (ס) תבואת זרעך תבואה וכיוצא בה, אבל הירקות אינן בכלל התבואה, וכן * יראה לי (סא) שהוא הדין בתרומה, שהרי נאמר בה דגנך תירושך ויצהרך כל הדומה לאלו אבל (סב) תרומת הירק מדבריהם כמעשר.

הלכה ז
 * אין מפרישין תרומות ומעשרות (סג) מן הירק בחוצה לארץ, (סד) ואפילו במקומות שאמרנו שמפרישין בהן מעשרות, (סה) * וכן ירק הבא מח"ל לארץ (סו) אע"פ שיש עפר בעקריה ה"ז פטור ולא גזרו עליו, (סז) * התבואה (סח) והקטנית (סט) שזרען לירק (ע) בטלה דעתו אצל כל אדם והירק שלהן פטור והזרע חייב בתרומה ומעשרות.

הלכה ח
 (עא) * התלתן (עב) אע"פ שאינו אוכל אדם כשיקשו (עג) הואיל ורוב האדם אוכלין אותן (עד) בתחלתן הרי הן (עה) חייבין (עו) בתרומה ומעשר. +/השגת הראב"ד/ התלתן אע"פ שאינו אוכל אדם וכו' עד הרי הן חייבין בתרומה ומעשרות. א"א הרי הוא סותר דבריו ממה שאמר למעלה בתמרות של תלתן דומה למעלה ש' עקיבא חולק על ר"ג וכאן הוא פוסק כר"ג לומר שלא חלק ר"ע על ר"א בצלף עיין במשנה. +

הלכה ט
 ואלו פטורין מן התרומה ומן המעשרות: (עז) הלקט והשכחה (עח) והפאה והפרט והעוללות, (עט) * אפילו העמיד מהן כרי, ואם עשה מהן גורן בשדה (פ) הוקבעו (פא) למעשרות ומפריש מהן תרומה ומעשרות, אבל אם עשה הגורן (פב) בעיר פטורין, שהרי קול יש להן (פג) שהכל יודעין שהן לקט או שכחה או פאה.

הלכה י
 (פד) הלקט והשכחה והפאה (פה) של עכו"ם (פו) חייבין בתרומה ומעשרות, (פי) * אא"כ (פח) הפקיר, וכן (פט) התבואה והזיתים שלא הביאו (צ) שליש (צא) פטורין מן התרומה ומן המעשרות, (צב) ומניין יודע כל שזורעה ומצמחת בידוע שהביאה שליש, * עבר והפריש מתבואה וזיתים שלא הביאו שליש (צג) אינה תרומה.

הלכה יא
 (צד) * וכן (צה) * ההפקר (צו) פטור (צז) מן התרומה (צח) ומן המעשרות, (צט) ואפילו הפקירו העכו"ם (ק) לו, (קא) אבל * הזורע שדה הפקר (קב) חייב בתרומה ומעשרות.

הלכה יב
 (קג) * הפקיר קמה (קד) וזכה בה (קה) ועבר והפריש ממנה (קו) תרומה (קי) תרומה, אבל אם הפקיר שבלים וזכה בהן ועבר והפריש מהן תרומה (קח) אינה תרומה, וכן * כל המפריש (קט) מדבר שאינו חייב תרומה אינה תרומה, וכן במעשרות, (קי) דברים